

VÆVEDE MESTERVÆRKER

på Koldinghus

I skal besøge udstillingen "Vævede Mesterværker" på Koldinghus, der viser 22 vævede billeder fra de sidste 550 år. De vævede billeder kalder man også for vægtæpper, tapeter eller gobeliner.

KGL SAMLING
Koldinghus

VÆVEDE MESTERVÆRKER

Hvad er en gobelin?

En gobelin er et stort billede, der er fremstillet af uldgarn, der er vævet sammen. I ældre gobeliner fra før ca. 1850 er det som regel en historie, en person eller et landskab. I nyere gobeliner ser man ofte abstrakte motiver.

”Himlen” (Matisse, 1950-51)

Gobeliner er både kunstværker og et medie til at fortælle historier på. De har i mange hundrede år været brugt på slotte og i kirker, for det var kun konger og meget rige, der havde råd til dem. Vævning og magt hang derfor sammen.

Gobeliner er verdens dyreste medie og samtidigt også det langsomste – det tager næsten et helt år at væve én kvadratmeter tæppe. En gobelin er således resultatet af et enormt og tidskrævende arbejde, hvor både kunstner og væver

samarbejder. Hvert værk er unikt og kræver både teknisk kunnen, tålmodighed og kunstnerisk sans.

De vævede billeder fortæller noget om den tid, de er lavet i, og om de mennesker, der bestilte dem. Derfor kan de både ses som kunst og som historiske kilder.

Frederik 2. og sønnen Christian (4.) på
”Kronborgtapetet” (Hans Knieper, 1581-1584)

VÆVEDE MESTERVÆRKER

Hvordan laver man en gobelin?

Gobeliner er både dyre og meget tidskrævende at fremstille, fordi processen består af mange forskellige trin:

Kunstnerens arbejde – kartonen
Før vævningen begynder, laver en kunstner en karton – et detaljeret malet eller tegnet billede i fuld størrelse. Det kan tage lang tid at udvikle motivet, og kartonen er selve “opskriften” på vævningen:

Den viser præcis, hvordan gobelinen skal se ud, og alle farver og former er nøje planlagt.

Så kan væveren bruge kartonen som udgangspunkt for sit arbejde.

Uld, garn og væv

Arbejdet begynder med at klippe får og få uld, som skal renses og redes (kartes), så fibrene ligger ensartet og kan bruges til stærkt garn.

Ulden spindes til garn – en proces, der kræver præcision for at få den rigtige tykkelse. Garnet farves i mange nuancer, der skal passe til motivet, og det kræver både tid og erfaring.

Udsnit af den malede karton til gobelinen
"De yngre Glücksborgere" (Bjørn Nørgaard, 1994)

Farvning af garn på Gobelin-fabrikken i Paris.

VÆVEDE MESTERVÆRKER

Trendtråde

Væven sættes op med trendtråde (de lodrette tråde), som væveren skal arbejde på. Det tager også lang tid.

Væverens arbejde

Væveren arbejder tråd for tråd og følger kartonen meget nøje. Hver farve og form væves ind i hånden, hvilket kræver stor koncentration og præcision. En kvadratmeter kan som nævnt tage op til et år at væve.

På vævens trendtråde vokser motivet frem.

Væverne bruger kartonen (til venstre) som udgangspunkt for deres arbejde.

VÆVEDE MESTERVÆRKER

Gobelinernes historie

I 1600-tallet blev Frankrig centrum for Europas kunst og kultur under kong Louis 14., som oprettede en vævefabrik i Paris kaldet Manufacture des Gobelins. Her arbejdede nogle af Europas dygtigste vævere, der lavede billedvævninger til de franske kongers slotte. Senere blev mange også brugt som gaver til andre fyrster og adelige rundt om i Europa. På den måde kom de også til Danmark.

I dag bruges ordet gobelin ofte som en fælles betegnelse for billedvævninger, uanset hvor de er lavet. Det viser, hvor stor betydning den franske fabrik fik.

Den færdige gobelin "De yngre Glücksborgere" (Bjørn Nørgaard, 1994).

VÆVEDE MESTERVÆRKER

Udstillingen på Koldinghus

Udstillingen "Vævede Mesterværker" viser 22 vævninger fra de sidste cirka 550 år. De fortæller historien om billedvævning i Danmark gennem tre perioder: Magtens vævninger, Folkets vævninger og Samtidens vævninger.

Christian 5. viser magt og sejr i "Slaget i Køge Bugt" (van der Eichen, 1685-93).

Magtens vævning (1400–1700)

I 1400- og 1500-tallet var billedvævninger først og fremmest for konger og fyrster. Motiverne kunne vise kongens sejre, bibelske historier eller fortællinger fra den græske mytologi. På den måde blev vævningerne brugt til at vise både magt og rigdom.

Når en konge rejste mellem sine slotte, blev de store vævede tæpper rullet sammen og taget med og hængt op på det slot, kongen ankom til. De pyntede ikke kun – de gjorde også de kolde stensale varmere.

I 1700-tallet ændrede brugen sig. Billedvævningerne blev ikke længere flyttet rundt så meget, men blev hængt permanent på slottene som en del af udsmykningen.

VÆVEDE MESTERVÆRKER

Natur og hverdagsliv i "Krebsefangst" (Carl Larsson, 1899).

Folkets vævning (1900–1930)

I 1800-tallet ændrede Europa sig meget. Mange steder blev enevælden afskaffet, og nye demokratier og lande opstod.

De store kongelige bestillinger af billedvævninger blev derfor færre, men i begyndelsen af 1900-tallet opstod en ny interesse for håndværket. Nogle kunstnere begyndte igen at væve billeder. De gjorde det blandt andet som en modreaktion mod industrialiseringen, hvor varer blev masseproduceret på fabrikker.

Billedvævningen blev nu set som noget værdifuldt, fordi den blev lavet langsomt og i hånden. Motiverne viste ofte natur, hverdagsscener og romantiske fortællinger fra folkelivet.

VÆVEDE MESTERVÆRKER

Geometrisk abstraktion i "Ervan" (Deyrolle, 1952).

Folkets vævning (1940–1970)

Efter Anden Verdenskrig ændrede kunsten sig igen. Mange kunstnere begyndte at arbejde med geometrisk abstraktion – kunst med former som firkanter, cirkler og linjer i stedet for realistiske motiver.

Selve vævningen havde traditionelt været knyttet til kvinders arbejde i hjemmet, men nu brugte de kvindelige kunstnerne teknikken til at skabe karriere og moderne kunst. Mange vævede selv deres værker og eksperimenterede med teknikken. Håndens arbejde blev en vigtig del af det kunstneriske udtryk. Billedvævningen blev dermed løsrevet fra de gamle kongelige rammer og nåede ud til et bredere publikum.

VÆVEDE MESTERVÆRKER

Digitalt vævet gobelin med inspiration fra 1500-tallets motiver ("The end (of a new beginning)", Olivia Rode Hvass, 2022).

Folkets vævning (20. århundrede)

I løbet af 1900-tallet blev billedvævning en del af det offentlige rum. Den kunne findes i skoler, kulturhuse og andre fælles bygninger.

Motiverne blev mere varierede. Nogle værker var abstrakte, mens andre fortalte historier om mennesker og samfund.

Materialer, former og farver blev brugt på nye måder. Billedvævningen blev stadig en kunstform med høj kvalitet, men den blev samtidig mere tilgængelig for alle.

Samtidens vævninger (21. århundrede)

I dag arbejder mange kunstnere igen med billedvævning, men ofte på nye måder. Nogle bruger digitale væveteknikker til at skabe eller ændre motiver fra ældre værker. Andre laver meget store vævninger, der undersøger temaer som lys og mørke eller livets modsætninger.

Nutidens kunstnere låner idéer fra traditionen, men forsøger ikke bare at gentage den. De udfordrer den og stiller spørgsmål til, hvad vi i dag kan bruge kunstformen gobeliner til.

VÆVEDE MESTERVÆRKER

Vævede mesterværker – Slow looking

I skal arbejde med de to gobeliner Dommertæppet (Ukendt, ca. 1475) og Expulsion from Number 8 Eden Close (Grayson Perry, 2012).

Brug disse opgaver til begge tæpper:

Slow looking

Se først på værket i tre minutter uden at sige noget. Gå sammen i små grupper:

- Hvad lagde I særligt mærke til i værket? Skriv fem ting ned.
- Hvad undrer I jer over? Skriv tre undringsspørgsmål.

Fælles på klassen

Tal om:

- Hvad opdagede I først efter et par minutter?
- Hvad sker der, når vi ser langsomt?
- Hvilke undringsspørgsmål har I? Kan I svare på hinandens?
- Hvem bestemmer, om der er et mesterværk?

